

بخشی از نطق مدرس، پنجشنبه ۱۲ مهر ۱۳۰۱ ه.ش. (۵ اکتبر ۱۹۲۲، ۱۳ صفر ۱۳۴۱)

مدرس اجازه خواست که بعد از معتمدالتجار صحبت کند: فرمایشاتی که نماینده محترم نمودند مشتمل بر چند فقره بود. یکی وجود یک معایبی که همه تصدیق می کنیم زیاده از حدی که فرمودند. اما اینکه فرمودند بعضی اظهار بدبینی به مجلس می کنند، بنده این را نفهمیدم. و اگر هم چیزی باشد تعبیر به حق نیست. در سه دوره مقننه که من بوده ام و اغلب آقایان هم بوده اند، این مجلس از اول تشکیل، خدماتی که به مملکت کرده است بنده کم سراغ دارم که در دوره های سابق چنین خدماتی شده باشد. یکی از عملیات مهم این مجلس لغو شدن قرارداد است که بواسطه وجود این مجلس رد شد. قراردادی که همه می دانیم چقدر برای مملکت مضر بود و آثارش تا موقع انعقاد مجلس باقی بود. ... پلیس جنوب که آثار مشنومه قرارداد بود ملغی و مستشار که تا موقع انعقاد مجلس در خانه من و شما و همه بود لغو گردید. اینها تمام به برکت وجود این مجلس بوده است. چرا خدمات را قدردانی نکنیم؟ و اما در کارهای دیگر هم که همیشه شب و روز مشغول بوده اند. اما غالباً امنیت در دست کسی است که اغلب ماها خوشوقت نیستیم. شما مگر ضعف نفس دارید این حرف ها را می زنید و در پرده سخن می گوئید؟ ما بر هر کس قدرت داریم. از رضاخان هم هیچ ترس و وا همه نداریم. ما قدرت داریم پادشاه را عزل کنیم. رئیس الوزرا را بیاوریم، سوال کنیم، استیضاح کنیم، عزلش کنیم و همچنین رضاخان را استیضاح کنیم، عزل کنیم. می روند در خانه شان می نشینند. قدرتی که مجلس دارد هیچ چیز نمی تواند مقابلش بایستد. شما تعیین صلاح بکنید. مجلس بر هر چیزی قدرت دارد. مجلس به منزله سی کرور نفوس است. آقایانی که در این مجلس بودند و آن وقایع بزرگ را دیده اند، از قبیل آمدن محمد علی میرزا و سالار الدوله با سی هزار نفر تا شش فرسخی، دیگر از این چیزها نمی ترسند. بنده عرض می کنم مقاومت با این مجلس غیر ممکن است. فقط چیزی که هست این است که باید تعیین صلاح را نمود. آقای وزیر جنگ منافعی دارد و مضاری هم دارد. اینها را باید سنجید، دید منافعش بیشتر است یا مضارش. والا برای مجلس که سلطنت تغییر می دهد و کارهای بزرگتر می کند تغییر دادن وزیر جنگ کاری ندارد. شما بنشینید تعیین صلاح و فساد را بکنید.

بنده می خواستم این عرایض را در اتاق تنفس بکنم. ولی حالا عرض می کنم که دو صد گفته چون نیم کردار نیست. می لایحه بخوانید. حایری زاده هم بگوید احسنت. اینها کار نیست. صلاح و فساد را بسنجید و عمل کنید. بنده تقدیس می کنم این مجلس را که قوام السلطنه را بیاورید، از او سوال نمایید. قدما گفته اند که چند کس دعایشان مستجاب نمی شود. یکی کسی که نفرین کند در حق نوکرش. زیرا وقتی از او راضی نبود بایستی اخراجش کند. یکی هم کسی که در حق زنش نفرین کند. به جهت اینکه او را هم وقتی مطابق سلیقه اش نبود طلاق گوید. حالا ما هم اشخاصی هستیم که نفرین می کنیم. بیشتر ها به آوندها می گفتیم نفرین می کنند. حالا خودمان آن کار را می کنیم. قدرت مجلس در مقابل تمام مزاحمت خیلی زیادتر است. خیلی از آقایان در این مجلس بودند وقتی سالار الدوله با سی هزار نفر تا شش فرسخی شهر آمد. ما نترسیدیم و با دویست نفر لات از آنها جلوگیری کردیم و این جلوگیری بواسطه تقویت مجلس بود. ما اگر اتفاق داشته باشیم هیچ قوه ای در مقابل ما که برای اصلاح مملکت است نمی تواند عرض اندام کند. با وجود این، عقیده من در باب وزیر جنگ این است که منافعش اساسی و مضارش فرعی است. بایستی سعی کرد که مضارش دفع شود تا منافعش عاید مملکت گردد.